

Zelený zákal (*glaukom*)

Zelený zákal nebo-li glaukom je onemocnění, při kterém dochází k poškození a odumírání zřakového nervu. Zřakový nerv vede veškeré obrazy, které dopadají do oka, dále do mozkového centra, kde dochází k uvědomění si informací o pozorovaných předmětech. Jeho poškození má proto za následek částečnou nebo úplnou ztrátu zraku.

Hlavní příčinou vzniku zeleného zákalu je zvýšený nitrooční tlak. K tomu dochází v situaci, kdy se v oku tvoří příliš velké množství nitrooční tekutiny, která nemůže odtékat. Tekutina se v oku hromadí a utiskuje zřakový nerv. Obecně lze tvrdit, že hodnota nitroočního tlaku do 21 torrů je v mezích normy a vznik zeleného zákalu při ní nehrozí. Naopak při hodnotách 30 torrů a více se zelený zákal obvykle rozvine. Největší nebezpečí spočívá v tom, že onemocnění přichází plíživě, pacient bývá bez jakýchkoliv potíží a vůbec o něm neví. Pokud není pravidelně vyšetřován očním lékařem, může si svého onemocnění všimnout až ve chvíli, kdy již došlo k větší či menší ztrátě zraku. Nejprve dochází k malým výpadkům v zorném poli, které se postupně zhoršují, až člověk ztratí tzv. periferní vidění a místo toho vidí jen černé skvrny a stíny. V některých vzácnějších případech se zelený zákal objeví náhle v podobě glaukomového záchvatu s typickými příznaky. Jedná se o krutou bolest oka a hlavy, nevolnost a zvracení, zarudnutí oka a mlhavé vidění až úplnou ztrátu zraku. Tento stav je nutno léčit co nejdříve, a to do několika hodin, jinak hrozí definitivní ztráta vidění postiženého oka. Pokud dojde k totálnímu poškození zřakového nervu, dojde k úplné a hlavně nevratné ztrátě zraku. Aby se tak nestalo, doporučuje se každému člověku staršímu čtyřiceti let absolvovat alespoň jednou za dva roky vyšetření očním lékařem. Oční lékař dokáže pomocí moderních přístrojů a vyšetřovacích postupů diagnostikovat i počínající zelený zákal.

K určení rozsahu zorného pole se využívá perimetrie. Moderní perimetrické vyšetření se zpracovává pomocí počítače. Během vyšetření pacient sedí u polokoule, do které se dívá nezakrytým vyšetřovaným okem. Na pozadí polokoule se v jeho zorném poli vždy na okamžik objevují barevné a světelné značky o různé intenzitě. Zaregistrování každého světelného bodu pacient potvrdí zmáčknutím ovládacího tlačítka. Tímto vyšetřením je možné zjistit výpadky zorného pole, kterých si pacient sám často není ani vědom (obr. 1).

Přítomnost výpadků v zorném poli je známkou toho, že oko je zeleným zákalem již určitou dobu postiženo. Jedná se tedy o nevratný důsledek tohoto onemocnění. Časné změny zřakového nervu jsou perimetrem nezachytitelné. Preventivní vyšetření, kterým lze odhalit první známky onemocnění, se provádí pomocí Heidelberského retinálního tomografu.

Heidelberský retinální tomograf (HRT) je moderní vyšetřovací přístroj, který přispívá k včasné diagnostice zeleného zákalu a kontrole účinnosti terapie již léčeného onemocnění. Jedná se o laserový skenovací systém, který provede dokonalou analýzu terče zrakového nervu včetně prostorového trojrozměrného obrazu. Vyšetření je nebolestivé, rychlé a pro pacienta pohodlné. Významně přispívá ke zdokonalení prevence, jelikož díky vysoké citlivosti vyšetření odhalí doposud neprojevené známky onemocnění nebo zařadí pacienty do rizikové skupiny lidí, u kterých se zelený zákal teprve může v budoucnosti objevit.

Zelený zákal je onemocnění, které způsobuje trvalé a nevratné poškození zrakového nervu. Proto je nezbytné patřičnou léčbu nasadit včas, ještě před prvními projevy onemocnění. V terapii používáme oční kapky, které snižují hodnotu nitroočního tlaku. Pokud i přesto dochází k dalšímu rozvoji onemocnění, volíme laserový zákrok nebo operaci. Chirurgických i laserových metod léčby je několik a vždy je potřeba přihlídnout k závažnosti onemocnění a individualitě každého pacienta. Cílem této léčby je stabilizovat a zastavit další rozvoj onemocnění, samotný zelený zákal je v dnešní době nevléčitelný. Jakákoliv chirurgická léčba zeleného zákalu probíhá na naší klinice s několikadenní hospitalizací.

Obr. 1: Perimetrické vyšetření